

Regels ten behoeve van een verantwoorde groei van de melkveehouderij (Wet verantwoorde groei melkveehouderij)

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

Binnen de vaste commissie voor Economische Zaken hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Staatssecretaris van Economische Zaken over de situatie in de melkveehouderij.

De op 14 september 2015 toegezonden vragen en opmerkingen zijn met de door de Staatssecretaris van Economische zaken bij brief van ... toegezonden antwoorden hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Vermeij

Adjunct-griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Haveman-Schüssel

Inhoudsopgave

- I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties**
 - Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie
 - Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie
 - Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie
 - Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie
 - Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie
 - Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie
 - Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie
 - Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie
 - Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie
- II Antwoord / Reactie van de Staatssecretaris**
- III Volledige agenda**

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie ontvangen graag een meerjarig overzicht van de ontwikkeling van de fosfaatruimte (gebruiksnormen). De leden van de VVD-fractie ontvangen graag een tabel waarin vanaf de invoering van het fosfaatplafond de fosfaatproductie is opgenomen per sector. In hetzelfde overzicht ook graag een overzicht van de hoeveelheid mest (fosfaat) wat via (verplichte) mestverwerking is afgevoerd.

De leden van de VVD-fractie willen de Staatssecretaris vragen wat in het verleden de reden is geweest om een fosfaatplafond in te stellen. Waarom is in overleg met de Europese Commissie toen voor een dergelijk systeem gekozen? En kan de Staatssecretaris aangeven waarom bij het maken van de afspraken met de Europese Commissie is gekozen voor het jaar 2002 als referentiejaar? Bestaan er ook afspraken met de Europese Commissie om de gemaakte afspraken te evalueren? Zo ja, wanneer zal dit plaatsvinden? Zo nee, heeft de Staatssecretaris hiervoor gepleit? En zo nee, waarom niet?

Op basis van welke gronden is destijds het fosfaatplafond vastgesteld? Op basis van welke gronden is de sector tot een verdeling van het fosfaatplafond gekomen?

De leden van de VVD-fractie zijn benieuwd wat het doel is van het instellen van het nieuwe fosfaatbeleid, de introductie van fosfaatrechten. Welk doel wil de Staatssecretaris hiermee halen en welk uitgangspunt ligt hier aan ten grondslag? Is het feitelijke doel dat door de Europese Commissie middels de derogatiebeschikking aan Nederland is opgelegd het terugdringen van de waterverontreiniging door agrarische activiteiten? In Artikel 1 uit Richtlijn 91/676/EEG geeft de Europese Commissie aan dat het haar doel is de waterverontreiniging die wordt veroorzaakt of teweeggebracht door nitraten uit agrarische bronnen te verminderen, en verdere verontreiniging van dien aard te voorkomen. Kan de Staatssecretaris hierop reageren in het licht van de introductie van fosfaatrechten? De leden van de VVD-fractie vrezen dat het instellen van fosfaatrechten een oneigenlijk middel is om het doel zoals omschreven in Artikel 1 uit Richtlijn 91/676/EEG te bereiken. Kan de Staatssecretaris uitgebreid ingaan waarom zij dit anders ziet?

Gezien het voorgaande willen de leden van de VVD-fractie aan de Staatssecretaris vragen of zij bereid is nauwkeurig te omschrijven op welke wijze met de instelling van fosfaatrechten, het doel zoals eerder genoemd en opgenomen in Artikel 1 uit Richtlijn 91/676/EEG zal worden gehaald. Kan de Staatssecretaris aangeven hoe er hierbij rekening wordt gehouden met het feit dat de hoeveelheden stikstof en fosfaat die per

hectare mogen worden aangewend, op basis van andere bepalingen in de regelgeving zijn begrensd (o.a. gebruiksnormen, evenwichtsbemesting)?

Over 2014 heeft Nederland voldaan aan de voorwaarden van de Europese Commissie voor het verlenen van de derogatie. In de prognose van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) zal Nederland onder het fosfaatplafond blijven van 172,9 miljoen kilogram zoals afgesproken met de Europese Commissie. Toch heeft de Staatssecretaris besloten de invoering van fosfaatrechten door middel van een aanpassing van de mestwetgeving in te willen voeren. Waarom kiest de Staatssecretaris nu al voor deze rigoureuze maatregel? Welke aanwijzingen heeft de Staatssecretaris dat Nederland door het plafond zal gaan, zeker gezien het buitengewoon hoge nutriëntengehalte in het ruwvoer (4,3 miljoen kilo fosfaat) door uitzonderlijk gunstige weeromstandigheden over 2014? Zal dit geen corrigerende factor zijn naar de toekomst toe? Zo nee, op basis waarvan is de Staatssecretaris deze mening toegedaan? Kan de Staatssecretaris aangeven hoe er in de derogatiebeschikking en het afgesproken plafond rekening wordt gehouden met dergelijke jaarlijkse fluctuaties? Wordt hier in de berekening rekening mee gehouden?

In de huidige systematiek wordt er jaar op jaar gekeken naar de ontwikkeling van de fosfaatproductie. De leden van de VVD-fractie vragen zich of een langjaargemiddelde niet beter op zijn plaats is, om zo jaarlijkse uitschieters meer te middelen? Kan de Staatssecretaris nader op de suggestie van de VVD-fractie ingaan om bijvoorbeeld uit te gaan van een driejaarsgemiddelde? Dit geeft op dit moment ook iets meer ruimte zodat welke maatregelen ook geïntroduceerd gaan worden meer onderbouwd en voorbereid zijn.

Wat is de reden dat de Staatssecretaris vooruitlopend op definitieve cijfers zinspeelt op maatregelen om de productie te beperken? Het afgelopen jaar was een goed groeiseizoen waardoor de fosfaatproductie is gestegen. Dit jaar is een ander jaar. Zijn deze vooruitzichten betrokken bij de afweging van de Staatssecretaris?

De introductie van fosfaatrechten komt naast het stelsel van grondgebonden groei melkveehouderij. Kan de Staatssecretaris een bespiegeling geven op de stapeling van maatregelen en de bijbehorende kosten die dit voor de sector teweeg brengt?

De Wet verantwoorde groei melkveehouderij is geïntroduceerd met als een van de argumenten dat deze wet noodzakelijk zou zijn om binnen het fosfaatplafond te blijven. Kan de Staatssecretaris aangeven waarom dit niet gelukt is, welk effect zij verwacht heeft en of zij bereid is deze wet en de bijbehorende kosten te schrappen als zij volhardt in de introductie van fosfaatrechten?

Bij de introductie van de Wet verantwoorde groei melkveehouderij zijn er veel knelgevallen. Boeren die hun groei over enkele jaren wilden spreiden, begonnen zijn met de bouw van een nieuwe stal, om vervolgens het aantal dieren per jaar gestaag te laten groeien. Een keuze enerzijds vanuit financieel economisch perspectief vormgegeven, anderzijds vanuit diergezondheid (aanwas eigen vee). Deze ondernemers zijn geraakt door de introductie van de Wet verantwoorde groei melkveehouderij, omdat zij nogmaals geconfronteerd werden met aanvullende kosten (grond/verplichte mestverwerking). Hoe kijkt de Staatssecretaris aan tegen de situatie dat deze bedrijven wederom geconfronteerd zullen worden met aanvullende wetgeving die wederom zal leiden tot kosten?

In de afgelopen jaren is er veel geïnvesteerd in innovatie rondom de verwerking van mest. De verschillende sectoren zijn in staat om mineralenconcentraat te maken vanuit de mest, door fosfaat te onttrekken uit

mest. Kan de Staatssecretaris aangeven waarom deze innovaties nog steeds gefrustreerd worden door de Brusselse wetgeving? Kan de Staatssecretaris aangeven waarom de leden van de VVD-fractie lezen dat zij zich onlangs sterk heeft gemaakt voor wederom een pilot? Klopt het dat de Staatssecretaris nog niet heeft gepleit voor een ontheffing van de voorwaarden die gesteld zijn? Waarom niet?

Kan de Staatssecretaris een overzicht geven per provincie waar het grondwater niet aan de norm van <50 mg nitraat per liter voldoet? En kan in ieder voorkomend geval aangegeven worden of de oorzaak van de overschrijding in de landbouw of elders ligt? Heeft de Staatssecretaris overwogen om specifiek beleid te formuleren voor die gebieden waar de grondwaterkwaliteit nog niet op orde is? In hoeverre is er samenhang in het beleid voor andere vervuilers (bijv. de invoer via de rivieren)? Kan de Staatssecretaris dat onderbouwen? Zo nee, waarom niet?

Hoe kijkt de Staatssecretaris aan tegen de concurrentiepositie van de Nederlandse veehouderij?

Kan de Staatssecretaris reflecteren op de gesprekken met de sector naar aanleiding van haar voorgenomen besluit? Welke andere opties zijn serieus besproken en hoe staat de sector tegenover de introductie van fosfaatrechten? Heeft de Staatssecretaris de sector zelf gevraagd om maatregelen te treffen? Zo nee, waarom niet?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de fractie van de PvdA hebben met belangstelling kennisgenomen van de voorstellen van de Staatssecretaris om onder het fosfaatplafond te blijven. Zij hebben hier nog wel enkele vragen en opmerkingen over.

In de brief van 2 juli 2015 (Kamerstuk 33 979, nr. 98) lezen de leden van de PvdA-fractie het volgende: «Ik onderzoek de mogelijkheden om bij afroming zodanig te differentiëren dat bedrijven naar rato van hun bijdrage aan overschrijding van het plafond bijdragen aan de afroming. De voorwaarden waaronder afroming kan worden toegepast behoeven nog nadere uitwerking». Deze leden vragen de Staatssecretaris of zij al tot een nadere uitwerking is gekomen. Zo nee, wanneer verwacht de Staatssecretaris met deze nadere uitwerking te komen? De leden van de PvdA-fractie dringen er op aan dat deze voorwaarden extensieve boeren ontzien. De boeren die voldoende grond hebben om hun fosfaatproductie zelf uit te kunnen rijden zouden wat de PvdA-fractie betreft een andere, meer preferentiële positie moeten hebben ten opzichte van de intensieve boeren. Zo stimuleren we de ontwikkeling van de grondgebonden melkveehouderij.

De leden van de PvdA-fractie zouden graag zien dat we een ontwikkeling richting meer grondgebondenheid, meer weidegang en dierenwelzijn inzetten en dat we niet met een systeem eenzelfde ontwikkeling krijgen zoals we ook gezien hebben bij dierrechten in bijvoorbeeld de varkenshouderij: dierrechten hebben daar juist tot een intensivering geleid. Deelt de Staatssecretaris deze visie? Zo ja, welke mogelijkheden heeft ze binnen het aanpakken van het fosfaatprobleem in de melkveehouderij om deze ontwikkeling mogelijk te maken?

De leden van de PvdA-fractie zijn benieuwd naar de mogelijkheden om een «fosfaatbank» in te stellen. Hierbij zien de leden van de PvdA-fractie een systeem van niet verhandelbare fosfaatrechten voor zich, die terugkeren naar deze fosfaatbank. Deze rechten kunnen vervolgens

worden uitgekeerd aan grondgebonden extensieve bedrijven. Deze leden horen graag de reactie van de Staatssecretaris op dit idee.

De leden van de fractie van de PvdA maken zich zorgen om de toegenomen hoeveelheid mest die de sterke groei in de melkveesector heeft veroorzaakt. De mestkelders op veel varkensbedrijven zitten vol. Vanwege het grote aanbod van rundveemest is er een sterk afgenomen vraag naar varkensmest en moeten de varkensboeren hoge kosten maken om de mest af te kunnen voeren. Die kosten drukken op de toch al slechte financiële positie van de varkenshouders. De leden van de PvdA-fractie maken zich zorgen om fraude met varkensmest. Kan de Staatssecretaris aangeven of, en zo ja op welke wijze, het toezicht op het uitrijden en verhandelen van mest de komende tijd wordt georganiseerd en eventueel wordt geïntensiveerd?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie zijn ontstemd over het hele wetgevingstraject rondom de melkveehouderij. De Staatssecretaris heeft aangekondigd een stelsel van fosfaatrechten in te willen voeren: de Kamer mag dus binnenkort het derde wetsvoorstel binnen één jaar bespreken. De leden van de SP-fractie zijn van mening dat er sprake is van bestuurlijke chaos, een opeenstapeling van wetgeving en onbehoorlijk bestuur. Kan de Staatssecretaris reflecteren op het proces? Is zij er zelf tevreden mee?

Kan de Staatssecretaris aangeven hoe lang het bestaan van het fosfaatplafond al bekend was op het departement? Waarom is er niks gedaan om te voorkomen dat dit overschreden werd? In hoeverre waren de problemen betreffende het overschrijden van het fosfaatplafond, de sterk gestegen melkproductie en het inzakken van de melkprijs te voorzien naar de mening van de Staatssecretaris? Erkent de Staatssecretaris dat als zij van het begin af aan gestuurd had op echte grondgebonden groei, de problemen voorkomen waren? Kan de Staatssecretaris heel exact aangeven welke gegevens over de overschrijding van het fosfaatplafond bekend waren op 24-4-2015? De leden van de SP-fractie vragen de Staatssecretaris of zij bereid is de algemene maatregel van bestuur grondgebonden groei melkveehouderij of de wet Verantwoorde groei melkveehouderij te wijzigen en alsnog volledige grondgebonden groei conform het verworpen amendement Smaling (Kamerstuk 33 979, nr. 55) te verplichten of tenminste de mate van grondgebondenheid aan te scherpen.

Kan de Staatssecretaris reageren op het artikel in de Boerderij «Nederland overschrijdt ammoniakplafond» (zie <http://www.boerderij.nl/Home/Nieuws/2015/7/Nederland-overschrijdt-ammoniakplafond-2656272W/>)? Kan de Staatssecretaris uitleggen hoe het zit met het ammoniakplafond? Klopt het dat dit overschreden is en hoe is de verdeling tussen varkens, koeien en kippen in deze?

De leden van de SP-fractie willen graag weten wat de planning is voor het verdere verloop van het traject betreffende de invoer van fosfaatrechten. Wanneer moet het systeem van fosfaatrechten ingaan en wanneer moet het in de Eerste danwel de Tweede Kamer behandeld zijn?

De leden van de SP-fractie zien dat er enkele maanden na het loslaten van de melkquotering sprake is van lage melkprijzen, gestegen productie, een half miljard extra steungeld, een overschreden fosfaatplafond en een roep om het verslechteren van milieu en dierenwelzijnsstandaarden. Daarbij worden ook nog eens de grondgebonden boeren gedupeerd in de plannen voor fosfaatrechten van de Staatssecretaris. De leden van de

SP-fractie vragen zich af of dit de zegeningen zijn van de geliberaliseerde melkmarkt. De leden van de SP-fractie concluderen: de liberalisering van de melkveesector is, minder dan een half jaar na de afschaffing van de melkquotering, mislukt en kent voornamelijk verliezers. De leden van de SP-fractie zijn van mening dat het loslaten van de melkquotering een historische vergissing was. Kan de Staatssecretaris reflecteren op het loslaten van de melkquotering? Welke winst- en verliespunten ziet zij? De leden van de SP-fractie krijgen graag een helder overzicht over het verloop van de melkprijzen voor de Nederlandse boer voor de afgelopen 12 maanden en voor de afgelopen 10 jaar.

De leden van de SP-fractie vragen of de Staatssecretaris in gesprek is met het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM), de biologische boeren, Vereniging tot Behoud van Boer en Milieu en Natuur & Milieu. Al deze organisaties maken zich zorgen over de invoering van het fosfaatrechten-systeem en specifiek over de benadeling van extensieve grondgebonden boeren. Ook de Noordelijke en de Groene Hart provincies zijn kritisch. Is de Staatssecretaris in gesprek met deze groepen en is zij in gesprek met de kritische provincies?

De leden van de SP-fractie constateren eveneens dat extensieve melkveehouders worden benadeeld door de voorstellen voor fosfaatproductierechten. Extensieve boeren worden op kosten gejaagd. Een boer die genoeg land heeft om meer koeien te kunnen houden moet straks fosfaatrechten kopen. De Staatssecretaris heeft de Kamer eerder voorgespiegeld dat extensieve boeren niet gedupeerd zouden raken door de snelle groeiers. Nu gebeurt dat wel. De Staatssecretaris had dit kunnen voorkomen door de verworpen motie van de leden Dik-Faber en Smaling (Kamerstuk 33 979, nr. 87) uit te voeren die vraagt om ruimte te reserveren onder het sectorale fosfaatplafond voor extensieve grondgebonden bedrijven. Waarom koos de Staatssecretaris voor de intensieve boeren? Waarom liet zij het fosfaatplafond overschrijden zonder een reserve marge aan te houden voor extensieve boeren? Erkent de Staatssecretaris dat melkveehouders die genoeg grond hebben nu op kosten gejaagd worden als ze extra koeien bijkopen, zelfs als ze daar genoeg grond voor hebben? De leden van de SP-fractie vinden dit onrechtvaardig en vragen de Staatssecretaris of ze dit wil herstellen.

Hoe gaat de Staatssecretaris voorkomen dat de melkproductie per koe zo ver wordt opgevoerd dat dit schadelijk is voor de gezondheid of levensduur van de koe? Waarom is niet gekozen voor een aantal liters per hectare? Is de Staatssecretaris bereid alsnog fosfaatrechten te koppelen aan een maximum aantal liters per hectare? Zo nee, hoe gaat ze voorkomen dat de melkproductie per koe onverantwoord wordt opgestuwd? Erkent ze dat het voorliggende systeem van productierechten stuwt naar opvoering van melkproductie per koe? Is ze bereid met de sector een maximum af te spreken?

De leden van de SP-fractie vinden het een goede stap dat de Staatssecretaris een ambitie voor weidegang heeft neergezet van 80% weidegang in 2020. Hoe gaat de Staatssecretaris behoud danwel toename van weidegang garanderen? Wat gaat zij doen mocht het percentage weidegang onverhoopt dalen? Begrijpen de leden van de SP-fractie goed dat het hier gaat om het percentage weidegang van het aantal koeien (dus niet het aantal bedrijven)? Onderschrijft de Staatssecretaris de definitie van de Nederlandse Zuivel Organisatie van weidegang waarbij onder weidegang wordt verstaan dat het melkvee in de periode van 1 april tot 1 oktober ten minste 120 dagen, minimaal zes uren per dag buiten in de wei is? Streeft de Staatssecretaris er ook naar om het gemiddelde aantal uren dat een koe per dag in de wei is niet te laten dalen? Is het percentage weidegang over 2014 al bekend? Zo nee, wanneer wordt dit bekend?

Kan de Staatssecretaris onderstaande gegevens bevestigen?

Bedrijven met beweiding van melkkoeien naar aantal dagen met beweiding

		Melkkoeien (geweid)	
		Aantal	% van totaal
dagen met beweiding	minder dan 120 dagen	83.445	7,8%
	120 tot 150 dagen	296.280	27,8%
	150 tot 180 dagen	249.376	23,4%
	180 tot 210 dagen	307.775	28,9%
	210 dagen en meer	127.848	12,0%
Total		1.064.724	100,0%

Centraal Planbureau, 19-3-2015

Kan de Staatssecretaris een vergelijkbare tabel met de stand van zaken d.d. 14-9-2015 geven?

De leden van de SP-fractie constateren dat de Staatssecretaris heeft gekozen voor een systeem van fosfaatrechten. Waarom wordt niet gekozen voor een vergunningstelsel? Is het immers niet zo dat bij het uitgeven van een recht, de overheid vaak de portemonnee moet trekken indien zij later minder rechten in de markt wil hebben? Kan de Staatssecretaris aangeven hoeveel het zou kosten om bijvoorbeeld 10% van de uit te geven fosfaatrechten uit de markt te kopen voor de prijzen die nu genoemd worden (2.000–5.000 euro per koe, andere gaan zelfs uit van 16.000 euro), of die haar reëel lijken? Klopt het dat met de fosfaatrechten die de Staatssecretaris volgens de door haar beschreven systematiek wil uitgeven, er feitelijk meer fosfaat wordt uitgegeven dan het sector productieplafond van de melkveehouderij? Voor hoeveel fosfaatproductie worden er rechten uitgegeven volgens de systematiek van de Staatssecretaris? Is de Staatssecretaris van plan om een generieke korting door te voeren op de uitgegeven fosfaatrechten, indien blijkt dat het (sectorale) fosfaatplafond is overschreden? Hoe zou een generieke korting in zijn werk gaan? Kan zij uitleggen hoe de generieke korting bij de melkquota indertijd ging? Als een generieke korting van melkquota of fosfaatrechten juridisch mogelijk is, is dan ook een generieke korting op varkensrechten of pluimveerechten mogelijk? Zo nee, waarin zit dan het verschil? Is de Staatssecretaris bereid om – indien een korting noodzakelijk blijkt – intensieve bedrijven meer te korten dan extensieve bedrijven? Welke mogelijkheden en moeilijkheden ziet ze hierbij? Is de Staatssecretaris bereid grondgebonden bedrijven bij een eventuele korting geheel te ontzien?

Een ander voordeel van het uitgeven van vergunningen in plaats van rechten is volgens de leden van de SP-fractie dat bij vergunningen gemakkelijk voorwaarden gesteld kunnen worden betreffende bijvoorbeeld duurzaamheid of dierenwelzijn. Is de Staatssecretaris van plan om uitgifte van fosfaatrechten voorwaardelijk te maken aan bijvoorbeeld weidegang of mate van grondgebondenheid? Welke mogelijkheden zijn er om voorwaarden aan fosfaatrechten te verbinden? Zijn er mogelijkheden om alsnog duurzaamheidsvoorwaarden te verbinden aan dierrechten?

Hoe ziet Staatssecretaris verhandelbaarheid? Wil ze de mogelijkheid om voorwaarden te stellen bij productierechten bij voorbaat uitsluiten? De leden van de SP-fractie krijgen graag een inhoudelijke reactie op het CLM-plan voor een fosfaatbank. Onderschrijft de Staatssecretaris dat bij een systeem van niet verhandelbare rechten, de Staatssecretaris veel gemakkelijker kan sturen, door rechten preferentieel uit te geven,

bijvoorbeeld aan boeren met weidegang en boeren die grondgebonden werken? Welke mogelijkheden zijn er om de verhandelbaarheid van varkensrechten te stoppen?

De leden van de SP-fractie krijgen ook graag een reactie op de mogelijkheid om naast het CLM-systeem van onverhandelbare fosfaatrechten, een eenmalige opkoop door melkveehouders van varkensrechten mogelijk te maken, waarbij de overgekochte varkensrechten worden omgezet in niet verhandelbare fosfaatrechten.

De leden van de SP-fractie krijgen graag een nadere uitleg over de twee referentiedata die de Staatssecretaris in haar brief noemt, want het is hen niet helder. Wanneer wordt gerekend met de een en wanneer met de ander? De leden van de SP-fractie zien het liefst een referentiedatum verder terug omdat de snelle groeiers en de intensiverende bedrijven beloofd worden met het beleid van de Staatssecretaris voor hun groeispurt vanaf 2013. Welke juridische mogelijkheden en onmogelijkheden ziet de Staatssecretaris voor een eerdere referentiedatum voor de uitgifte van fosfaatrechten? Welke juridische mogelijkheden en onmogelijkheden ziet de Staatssecretaris voor het gebruiken van een eerdere referentiedatum voor het doorvoeren van een generieke korting indien dit aan de orde is? Wat zijn de mogelijkheden van het koppelen van de uitgifte van fosfaatrechten aan grond (de mate van grondgebondenheid)?

Wat is de visie van de Staatssecretaris op het overhevelen van productierechten vanuit de varkenssector naar de melkveehouderij? Kan ze de voor- en nadelen schetsen? Kan zij daarbij ingaan op het scenario waarbij de melkveeouders rechten opkopen uit de varkenshouderij en op het scenario waarbij de overheid dit doet? Onderschrijft de Staatssecretaris dat er een noodzaak is voor sanering van de varkenshouderij? Zo ja, welke percentage krimp (in aantal bedrijven of varkens) zou voor de sector wenselijk zijn volgens de Staatssecretaris? Hoeveel bedrijven zouden naar schatting bereid zijn mee te doen aan een regeling? Hoeveel verouderde stallen zijn er? Welk percentage bedrijven doet mee aan de Regeling ontheffing productierechten Meststoffenwet (POR-regeling)? Hoeveel varkens- en pluimveerechten zijn er nu in de markt, en hoeveel inclusief de POR-regeling? Geeft de POR-regeling ook recht op een volwaardig pluimvee- of varkensrecht die – als de overheid deze uit de markt wil nemen – teruggekocht moet worden? Wat is de actuele waarde van respectievelijk een pluimveerecht en een varkensrecht? Kan de Staatssecretaris aangeven hoe de prijsontwikkeling van de rechten de afgelopen jaren is verlopen? Wat is volgens de Staatssecretaris een reële inschatting van de prijs van een melkveefosfaatrecht? Wat zou de Staatssecretaris een wenselijke bandbreedte vinden voor de prijs van melkveefosfaatrechten? Hoeveel varkenshouders doen mee aan stoppersregeling uit de Wet ammoniak en veehouderij en om hoeveel varkens gaat het? Voor hoeveel procent van de ammoniak- en fosfaatuitstoot zijn de deelnemers uit de stoppersregeling verantwoordelijk? De Staatssecretaris heeft eerder gezegd dat het niet eenvoudig is om de stoppersregeling nog sneller af te bouwen. Kan de Staatssecretaris aangeven waar zij de problemen in ziet? Zijn er kosten gemoeid met stoppen met de stoppersregeling? Zo ja, hoeveel en hoe zit dit juridisch? Hoeveel zou het kosten om van alle deelnemers aan de stoppersregeling de varkensrechten terug te kopen? Hoeveel zou het kosten om de varkenshouderij met bijvoorbeeld 10% te saneren?

Stel er wordt besloten de varkenshouderij gedeeltelijk te saneren – door uitkoop vanuit de overheid danwel door melkveeouders rechten te laten opkopen – met welke mededingingsregels en richtlijnen moet dan rekening gehouden worden? Welke voorbeelden zijn er uit het verleden in deze? Welke precedents zijn er voor de uitkoop van dierrechten? Wat

kostte ons dit en hoe was dit geregeld? Is dit voorgelegd aan de Europese Commissie en wat was de reactie?

Als tot een overheveling van varkensrechten naar melkveefosfaatrechten besloten zou worden, hoe zou dan voorkomen moeten worden dat de varkenssector weer opnieuw naar de huidige proporties terug groeit? Ziet de Staatssecretaris het als een mogelijkheid om van de overhevelende/stoppende varkenshouders te eisen dat ze hun vergunningen inleveren? Ziet de Staatssecretaris het als een mogelijkheid om van de overhevelende/stoppende varkenshouders te eisen dat de stallen worden gesloopt?

Kan de Staatssecretaris in een meerjaren tabel aangeven hoe de kosten voor mestafvoer zich voor een gemiddeld varkensbedrijf hebben ontwikkeld (dus graag zowel de kosten per eenheid af te voeren mest als de hoeveelheid mestproductie op een gemiddeld bedrijf)? Erkent de Staatssecretaris dat varkensbedrijven duizenden tot tienduizenden euro's meer per jaar kwijt zijn door de gestegen kosten van mestafvoer ten opzichte van vorig jaar? Hoeveel varkensbedrijven zouden wel boven de streep uitgekomen zijn als ze de gestegen kosten van mestafvoer niet hadden hoeven ophoesten? Kan de Staatssecretaris aangeven in hoeverre een gemiddeld varkensbedrijf de afgelopen 10 jaar winst of verlies heeft gedraaid? Welk deel van de prijs van varkensvlees komt bij de boer terecht? Welke recente onderzoeken zijn hierover?

Kan de Staatssecretaris nogmaals onderschrijven dat verlaging van milieustandaarden of dierenwelzijn niet aan de orde zal zijn als reactie op de boerenprotesten?

De leden van de SP-fractie vragen met hoeveel kilo de fosfaatproductie van de melkveehouderij wordt verminderd door de verlaging van het fosfaatgehalte in mengvoer, zoals onlangs afgesproken door de zuivelsector en de mengvoerfabrikanten? Is een verdere verlaging haalbaar (ook met oogpunt op diergezondheid) en te verwachten?

Kan de Staatssecretaris aangeven hoe groot de fosfaatproductie van grondgebonden melkveebedrijven is en hoe groot die kan zijn gezien de fosfaatgebruiksruimte op deze bedrijven? Wat is de niet gebruikte fosfaatruimte van deze bedrijven in de diverse provincies?

De leden van de SP-fractie vragen of de Staatssecretaris kan aangeven in welke provincies of regio's de totale fosfaatruimte op melkveebedrijven niet toereikend is voor de mest van de melkveehouderijen? Is de Staatssecretaris bereid van ad-hoc beleid te gaan naar een langjarige, heldere en maatschappelijk breed gedeelde visie op de melkveesector?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de productie begrenzende maatregelen in de melkveehouderij van het kabinet.

De leden van de CDA-fractie concluderen dat de toegevoegde waarde van het totale agrocomplex 48 miljard euro bedroeg in 2013. Het enorme economische belang van het agrocomplex voor Nederland mag daarmee duidelijk zijn. Binnen het totale agrocomplex is het grondgebondenveehouderijcomplex het grootst in termen van toegevoegde waarde en werkgelegenheid. Daarbij hangt ongeveer 70% van de werkgelegenheid in het agrocomplex samen met de export. Deze leden constateren dat het belang van de export op het moment licht afneemt. Dat zou verdere gevolgen kunnen hebben voor de Nederlandse werkgelegenheid. De leden vragen welke concrete acties dit kabinet onderneemt om de werkgelegenheid te verbeteren in het agrocomplex.

De onderhandelingen over de actieprogramma's ten behoeve van de Nitraatrichtlijn met de Europese Commissie zijn achter gesloten deuren en daarom kunnen Kamerleden onmogelijk het kabinet voldoende controleren over zijn inzet en de voorwaarden die door de Europese Commissie worden gevraagd. Het zou het ten goede komen van het vertrouwen in de democratie van Nederland en de Europese Unie als deze onderhandelingen transparanter zouden worden. De leden van de CDA-fractie verzoeken daarom de Staatssecretaris om bij de Europese Commissie aan te dringen op een transparanter proces en maatregelen daartoe te nemen. Is de Staatssecretaris daartoe bereid? Daarnaast verzoeken deze leden de Staatssecretaris om openheid te geven over de onderhandelingen door de correspondentie met de Europese Commissie en het Nitraatcomité te delen met de Kamer. Is de Staatssecretaris hiertoe ook bereid?

De leden van de CDA-fractie stellen vast dat de kwaliteit van het water in Nederland in positieve mate toeneemt, en dat het aantal overschrijdingen van fosfaat- en stikstofwaarden in het oppervlaktewater afnemen. Hoe bekijkt de Staatssecretaris het door haar voorgestelde middel van fosfaatrechten dat iedere melkveehouder sterk zal raken in zijn bedrijfsstructuur, met het oog op het doel van de Nitraatrichtlijn te weten de waterkwaliteit onderwijl er in het overgrote deel van het land geen overschrijdingen van fosfaatnormen in het oppervlaktewater zijn? Deelt de Staatssecretaris de mening van de leden van de CDA-fractie dat dit middel disproportioneel is? Deelt de Staatssecretaris de mening van deze leden dat de Brusselse bureaucratie met de huidige toepassing van de Nitraatrichtlijn totaal uit de bocht vliegt? Ziet de Staatssecretaris in dat de volledig niet transparante totstandkoming van het middel, te weten het vijfde actieprogramma Nitraatrichtlijn en het gebrek aan een directe relatie tussen het middel en het doel te weten het fosfaatplafond en de waterkwaliteit, ervoor zorgen dat er geen draagvlak is bij melkveehouders voor de door de Staatssecretaris voorgestelde maatregel van fosfaatrechten?

De leden van de CDA-fractie vragen of bij de onderhandelingen over het vijfde actieprogramma er gesproken is over de achterhaaldheid van het fosfaatplafond. Is de Staatssecretaris het met deze leden eens dat ten algemene de verwerking van mest leidt tot minder druk op de Nederlandse mestmarkt? Zo nee, waarom niet? Is de Staatssecretaris het met de leden van de CDA-fractie eens dat het fosfaatplafond in bepaalde mate zou moeten worden gecorrigeerd aan de hand van de in Nederland verplichte mestverwerking?

Voor de leden van de CDA-fractie was het behouden van de productierechten in de pluimvee- en de varkenshouderij, tegen de afspraken met de sector in, één van de redenen om het door de Staatssecretaris onderhandelde actieprogramma Nitraatrichtlijn 2014–2017 onvoldoende te vinden. De leden van de CDA-fractie willen graag dergelijke uitkomsten vermijden bij het volgende actieprogramma. De leden van de CDA-fractie vragen daarom de Staatssecretaris om uiteen te zetten hoe de voorbereidingen voor de onderhandelingen voor het volgende actieprogramma vorm worden gegeven. Is zij daartoe bereid? Hoe denkt de Staatssecretaris daarbij aan het wijzigen van het actieprogramma in verschillende delen van het land zoals in andere lidstaten veelal het geval is? De leden van de CDA-fractie achten dat op weg naar het volgende actieprogramma verandering van koers nodig is en dat daarbij voorbereiding komt kijken. Is de Staatssecretaris dit eens met deze leden? Zo nee, waarom niet?

Vooropgesteld, de leden van de CDA-fractie zijn nog onvoldoende overtuigd van de noodzaak en proportionaliteit van de invoering van fosfaatrechten in de melkveehouderij. In haar brief van 2 juli jl. geeft de

Staatssecretaris aan dat het fosfaatplafond wordt overschreden en dat zij daarom fosfaatrechten invoert. Wat is de definitieve fosfaatproductie in 2014 geweest? Kan de Staatssecretaris onderbouwen in welke mate het fosfaatplafond in 2015 wordt overschreden, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Kan de Staatssecretaris dit afzetten tegen het langjarige gemiddelde? Neemt de stijging van het aantal koeien af sinds de brief van de Staatssecretaris van 2 juli jl.? In 2009 overschreed Nederland het fosfaatplafond, maar toen was er geen sprake van dat er onmiddellijk vergaande voorstellen aan de Europese Commissie gedaan dienden te worden. In hoeverre geeft de Europese Commissie Nederland de ruimte om adequaat te anticiperen op het daadwerkelijk overschrijden van het fosfaatplafond?

De leden van de CDA-fractie stellen vast dat de familiebedrijven in de Nederlandse melkveehouderij op dit moment te kampen hebben met slechte melkprijzen en dat ondertussen dit kabinet komt met nieuwe lastenverzwaringen door het invoeren van een systeem van fosfaatrechten. Is de Staatssecretaris het eens met de leden van de CDA-fractie dat fosfaatrechten een kostenverhoging met zich meebrengen voor melkveehouders, waardoor geen geld over is voor investeringen in verdere duurzaamheid en dierenwelzijn? Heeft de Staatssecretaris een analyse laten maken van de economische gevolgen van het voornemen tot invoering van fosfaatrechten? Zo nee, waarom niet? Is de Staatssecretaris het met deze leden eens dat bij het bepalen van het Nederlandse fosfaatplafond met de geplaatste productie in Nederland gerekend moet worden? En dat het fosfaat dat buiten de Nederlandse landbouw wordt geplaatst van het fosfaatplafond dient afgetrokken te worden? Zo nee, waarom niet? Kan de Staatssecretaris verduidelijken wat de daadwerkelijke fosfaatbelasting is van de melkveehouderij?

De leden van de CDA-fractie vragen de Staatssecretaris wat dit kabinet eigenlijk beoogt met de mogelijke invoering van fosfaatrechten. Kan de Staatssecretaris aangeven welke artikelen uit de derogatiebeschikking of andere Europese richtlijnen Nederland hiertoe verplichten? Kan de Staatssecretaris aangeven waarom Nederland indertijd een productieplafond heeft afgesproken? Kan de Staatssecretaris toelichten waarom er destijds gekozen is voor 2002 als referentiejaar? Kan de Staatssecretaris precies aangeven welk doel met het introduceren van fosfaatrechten gehaald gaat worden? Nederland heeft toch al bepalingen en regelgeving rondom gebruiksnormen, evenwichtsbemesting etc.? De leden van de CDA-fractie hebben in het verleden geopperd om een langjarig gemiddelde (bijvoorbeeld drie c.q. vijf jaar) te gebruiken bij het beoordelen van het overschrijden van het fosfaatplafond. In 2014 zijn bijvoorbeeld de omstandigheden met betrekking tot onttrekking van fosfaat uit de bodem anders dan in andere jaren geweest.

Vindt de Staatssecretaris het te rechtvaardigen dat na het opleggen van mestverwerking in 2013 met de wijziging van de Meststoffenwet en het opleggen van grondgebonden groei begin 2015 met de Wet verantwoorde groei melkveehouderij, de Staatssecretaris nu weer nieuwe eisen wil opleggen aan de melkveehouderij? Hoe is een stapeling van regels, zoals verplichte mestverwerking en grondgebondenheid te rijmen met de invoering van fosfaatrechten? Als fosfaatrechten ingevoerd zouden worden, wat is dan nog het belang van verplichte mestverwerking voor de melkveehouderij? Hoe kijkt de Staatssecretaris naar haar eigen verantwoordelijkheid als betrouwbaar bestuurder in deze? Deelt de Staatssecretaris de mening van de leden van de CDA-fractie dat dit kabinet de afgelopen jaren duidelijk heeft gemaakt dat bedrijven zich mogen ontwikkelen mits ze voldoende grond hebben of de mest verwerken? Zo nee, waarom niet? Behoort een aanpassing van de Wet verantwoorde

groei melkveehouderij ook nog tot de mogelijkheden in plaats van een nieuwe wet met fosfaatrechten? Zo nee, waarom niet?

In het verslag van een schriftelijk overleg (Kamerstuk 33 979 nr. 93) over de algemene maatregel van bestuur grondgebonden groei melkveehouderij gaf de Staatssecretaris op vragen van de leden van de CDA-fractie aan dat «ondernemers konden vanaf 2013 weten dat van ongebreidelde groei geen sprake kon zijn». Kan de Staatssecretaris aangeven wat deze opmerking in de praktijk voor de melkveehouderij voor gevolgen heeft? Kan de Staatssecretaris ook jurisprudentie overleggen die haar beweringen juridisch ondersteunen? Kan de Staatssecretaris aangeven wat de samenhang wordt met betrekking tot de melkveefosfaatreferentie en haar voornemen tot het invoeren van fosfaatrechten? Hoe gaat het opeenstapelen van wetgeving in de praktijk uitwerken, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Tijdens de behandeling van de Wet verantwoorde groei melkveehouderij heeft de Staatssecretaris aangegeven dat voorkomen moet worden dat de melkveefosfaatreferentie vrij verhandelbaar wordt. Door het kabinet werd gesproken over voorkomen dat het marktwaarde krijgt en het kabinet niet beticht wilde worden van het geven van ongerechtvaardigde staatssteun. Kan de Staatssecretaris hier nog eens op reflecteren in het licht van mogelijke invoering fosfaatrechten? Over het aangenomen amendement Geurts c.s. (Kamerstuk 33 979 nr. 59) met betrekking tot overdracht aan een bloed- of aanverwant is ook discussie geweest over mogelijke staatssteun. Hoe verhoudt deze mening van de Staatssecretaris zich met het voorstel van de Staatssecretaris om fosfaatrechten in te voeren?

Wat is de reactie van de Staatssecretaris als de leden van de CDA-fractie haar de stelling voorleggen dat het onterecht is dat extensieve bedrijven in moeten leveren voor de intensieve bedrijven? Hoe valt het te rechtvaardigen dat melkveehouders met voldoende grond voor hun eigen mestafzet fosfaatrechten zouden moeten aanschaffen om te mogen uitbreiden? Als de Staatssecretaris haar plan voor fosfaatrechten doorzet, is zij dan voornemens om extensieve bedrijven en relatief kleine familiebedrijven te ontzien? Zo nee, waarom niet? Het aantal koeien en het aantal hectaren in eigendom of in gebruik zijn toch de norm en bepalen toch of er sprake is van een fosfaattekort of -overschot, zo vragen deze leden?

De leden van de CDA-fractie hebben contact gehad met vele en diverse familiebedrijven die onevenredig getroffen zouden worden door de invoering van fosfaatrechten. Deze leden hoorden regelmatig dat deze families het gevoel hebben dat ze «een huis mochten bouwen en daarvoor alle vergunningen hadden maar dat ze tijdens de bouw te horen kregen dat ze er niet in mogen gaan wonen». Wat is de Staatssecretaris voornemens te gaan doen voor bedrijven die in het bezit zijn van alle benodigde vergunningen, zoals de Natuurbeschermingswetvergunning, milieu en bouwvergunningen, en gefinancierd zijn maar nog niet een volle bezetting hebben gehad van hun stal? Deze families hebben reeds een stal gebouwd voor de toekomst, volgens de Maatlat Duurzame Veehouderij, maar hebben op dit moment een bezettingsgraad lager dan 80 procent. Zij willen c.q. moeten de komende twee jaren groeien naar 100 procent bezettingsgraad. Deze families hebben geen financiële ruimte om naast de mestverwerking en grondverwerving ook nog fosfaatrechten te kopen. Is de Staatssecretaris bereid voor die groep bedrijven die alle vergunningen, financiering en reeds gebouwd hebben een minimale bezetting van 90 procent mogelijk te maken, zo vragen de leden van de CDA-fractie.

Indien de Staatssecretaris besluit tot korten op fosfaatrechten, zijn de leden van de CDA-fractie benieuwd op welke gronden dat zou gaan plaats vinden. Gaat de Staatssecretaris bijvoorbeeld bedrijven waarvan het

fosfaatoverschot ten opzichte van referentiejaar 2013 niet is toegenomen ontzien? Gaat de Staatssecretaris bezien of gestaffelde korting bij overschot bedrijven ten opzichte van referentiejaar 2013 mogelijk is? Wordt overdracht van fosfaatrechten mogelijk? Zo ja, op welke wijze? Behoort het instellen van een fosfaatbank ook tot de mogelijkheden? Worden te verkopen fosfaatrechten bij overdracht afgeroomd met een bepaald percentage? Zo ja, met welk percentage? Zo nee, waarom niet? Worden fosfaatrechten vrij verhandelbaar en fiscaal afschrijfbaar? Zijn fosfaatrechten te verhuren? Zo ja, te verhuren met of zonder grond? Hoe worden de fosfaatrechten bepaald als op een bedrijf ook rosé kalveren, zoogkoeien en vleesstieren voorkomen? Bestudeert de Staatssecretaris ook de mogelijkheid om ondernemers met gemengde bedrijven de mogelijkheid te bieden varkens- en pluimvee productierechten om te wisselen naar fosfaatrechten? Zo nee, waarom niet? Fosfaat is toch fosfaat of het nu van een rund, varken of kip is? De leden van de CDA-fractie zijn van mening dat bij een eventuele invoering van fosfaatrechten het direct korten van bedrijven voorkomen moeten worden. Dit geldt temeer voor extensieve bedrijven en bedrijven met latente ruimte. Deze bedrijven zouden volgens de plannen van dit kabinet fosfaatrechten moeten aankopen om nog niet gebruikte mestplaatsingsruimte te mogen benutten.

Zou de Staatssecretaris kunnen reageren op het artikel «fosfaatbeleid staat haaks op metingen in milieu» in V-focus, zo vragen de leden van de CDA-fractie (zie: <http://www.v-focus.nl/2015/09/fosfaatbeleid-staat-haaks-op-metingen-in-milieu/>)? Is de Staatssecretaris het eens met de conclusies van het onderzoek van V-focus? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe gaat de Staatssecretaris haar beleid hier op aanpassen? Zou de Staatssecretaris ook kunnen ingaan op het artikel «Fosfaatrechten – waar doen we het eigenlijk voor?» (zie <http://www.mestportaal.nl/2015/fosfaatrechten-waar-doen-we-het-eigenlijk-voor/>)?

Hoe draagt het invoeren van fosfaatrechten bij aan de stimuleren c.q. behouden van weidegang, agrarisch natuurbeheer en verantwoord bodembeheer, zo vragen de leden van de CDA-fractie.

Heeft de Staatssecretaris wel eens gesproken met de voerleveranciers in Nederland over de mineralenproblematiek in de landbouw en is er wel eens gesproken over het retour nemen van mineralen en fosfaat door voerleveranciers? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat waren de uitkomsten van deze gesprekken?

De leden van de CDA-fractie willen de Staatssecretaris de volgende casus voorleggen:

Een landgoed met pachtboerderijen heeft de afgelopen jaren een toekomstvisie gemaakt.

De toekomstvisie is mede gemaakt naar aanleiding van de ligging in en nabij Natura 2000-gebieden. Voor pachtboerderij A is op basis van deze toekomstvisie besloten de rosé kalveren om te zetten naar een grondgebonden extensieve melkveehouderij. Ondertussen zijn sinds september 2014 de milieuvergunning en de Natuurbeschermingswetvergunning beide omgezet naar melkvee. De Wet verantwoorde groei melkveehouderij geeft waarschijnlijk geen onoverkomelijke problemen voor deze pachtboerderij A. Echter invoeren van fosfaatrechten duidelijk wel. Wat biedt de Staatssecretaris dit bedrijf voor toekomstperspectief, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Zou dit bedrijf weer moeten omschakelen naar rosé kalveren? Zou latente ruimte mogen worden benut bij de voorgenomen invoering van fosfaatrechten, zo vragen deze leden. Welk advies heeft de Staatssecretaris voor dit bedrijf?

Daarnaast nog enkele vragen van de leden van de CDA-fractie in relatie tot de mestwetgeving. Hoe gaat de Staatssecretaris om met de kringloopwijzer, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Is het de Staatssecretaris bekend dat extensieve bedrijven, die hun eigen voer telen, in de kringloopwijzer benadeeld lijken te worden? Hoe wil de Staatssecretaris dit voorkomen, zo vragen deze leden.

De leden van de CDA-fractie vragen welke inzet het kabinet heeft met betrekking tot de mestverwerkingspercentages 2016. Verder verhogen van de percentages betekent lastenverzwaring en dat is in het huidige economische klimaat niet voor de hand liggend. Kan er inzicht gegeven worden in de verwachte verwerkingscapaciteit in de gebieden Oost, Zuid en Overig? Op dit moment zet de sector in op export van de dikke fosfaatrijke fractie uit gescheiden mest. In de praktijk blijkt dan dat de dunne stikstofrijke fractie, voor de Nederlandse markt beschikbaar is. Derogatie voor mineralenconcentraat kan volgens de leden van de CDA-fractie hiervoor een oplossing bieden. Wat is de inzet van het kabinet op deze punten? Is de Staatssecretaris bereid flexibele uitrijtijden te betrekken bij haar voornemen tot invoering van fosfaatrechten? Is de Staatssecretaris bereid, gezien de verouderde cijfers die zijn gebruikt bij de onderhandelingen van het vorige actieprogramma, een verhoging van de aanwendnorm te betrekken bij de invoering van fosfaatrechten? Zo nee, waarom niet?

In Nederland zijn er diverse pensioengerechtigde ondernemers die uit fiscaal oogpunt actief ondernemer willen blijven en daarom hun land niet willen verpachten. Wel wordt er op deze grond dierlijke mest aangevoerd en gras c.q. mais verbouwd wat weer wordt verkocht c.q. teruggeleverd aan veehouders. De huidige meststoffenwetgeving voorziet niet in deze situatie als voorwaarde voor grondgebondenheid. De leden van de CDA-fractie hebben al eerder een pleidooi gehouden om deze zogenaamde «mest-voercontracten» en bijbehorende hectares mee te laten tellen als mogelijke verantwoording ten behoeve van grondgebondenheid. Is de Staatssecretaris nu ook bereid hier serieus naar te kijken, zo vragen deze leden.

Is de Staatssecretaris bereid het Vlaamse model (zie <http://www.vcm-mestverwerking.be/>) ook in Nederland in te voeren? Volgens de leden van de CDA-fractie zouden kennis en vergunningverlening hiermee verbeterd en versneld kunnen worden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie maken zich zorgen over de ontwikkelingen in de melkveehouderij sinds het opheffen van het melkquotum. Zij willen benadrukken dat eventuele steunmaatregelen moeten toewerken naar een duurzame hervorming van de sector die zorgt voor toekomstbestendigheid. Het opnieuw instellen van melkquota, het verhogen van interventieprijzen en maatregelen die geen rem zetten op verdere schaalvergroting doen dat geen van allen.

De leden van de D66-fractie vragen in hoeverre de Wet verantwoorde groei melkveehouderij, en onderliggende algemene maatregel van bestuur, daadwerkelijk tot verantwoorde groei heeft geleid. Zij verkrijgen daarop graag een reactie van de Staatssecretaris. Het feit dat de Staatssecretaris wegens groei van de melkveehouderij nu moet ingrijpen om de fosfaatproductie te beperken omwille van dreigende overschrijding van het met de Europese Commissie afgesproken fosfaatplafond doet de aan het woord zijnde leden anders vermoeden. Welke consistentie ziet zij hierin? Welke lessen voor toekomstig beleid trekt zij hieruit?

De leden van de D66-fractie vragen of de Staatssecretaris met cijfers van CBS of met het early warning systeem al preciezer dan in haar brief van 2 juli jl. kan aangeven hoeveel de fosfaatproductie in 2015 al is gestegen en, zonder aanvullend beleid, naar verwachting gaat stijgen tot 2020? Wat zijn de jongste prognoses?

De leden van de D66-fractie vragen in het kader van de fosfaatrechten, die de Staatssecretaris zich voorneemt in te voeren, hoe een *nitraat*richtlijn een grondslag voor een *fosfaat*plafond kan zijn. In haar brieven stelt de Staatssecretaris immers dat het fosfaatplafond voortkomt uit die richtlijn, het vijfde actieprogramma en de derogatiebeschikking. De aan het woord zijnde leden vernemen graag precies hoe beide zich tot elkaar verhouden. In het bijzonder zijn zij benieuwd hoe uit de genoemde documenten de rechtsgrond van het fosfaatplafond volgt, op welke wijze de hoogte van het plafond is vastgesteld, van wiens zijde op welk moment in welk gremium voorgesteld is een fosfaatplafond in te voeren met welke hoogte en, indien dit in het kader van onderhandelingen was, wat de reden voor dit voorstel was. Voorts zijn zij benieuwd met welke andere lidstaten de Europese Commissie een fosfaatplafond heeft afgesproken en op welke grondslag dat gebeurd is?

De leden van de D66-fractie vragen welke ruimte om te groeien melkveebedrijven voor zichzelf kunnen creëren indien zij effectief sturen op fosfaatefficiëntie. Kan de Staatssecretaris daartoe een overzicht geven van enkele veelvoorkomende of innovatieve manieren om fosfaatproductie te verminderen? En kan zij daarbij toelichten hoeveel procent reductie elk van die maatregelen gemiddeld tot gevolg heeft of kan hebben?

De leden van de D66-fractie vragen om een analyse van de Staatssecretaris hoe de verscheidene ten behoeve van de bescherming van natuur en milieu opgestelde stelsels, zoals het Programma Aanpak Stikstof en fosfaatrechten, zich tot elkaar verhouden. In hoeverre worden en zijn stelsels voor stikstof, fosfaatproductie en -afzet goed op elkaar af te stemmen voor melkveebedrijven? Wat wordt eraan gedaan deze systemen zo goed mogelijk in elkaars verlengde te leggen?

De leden van de D66-fractie krijgen berichten van bezorgde boeren die vrezen dat ondanks dat in hun regio nog ontwikkelruimte zou zijn, zij straks beperkt worden omwille van intensievere melkveehouderij elders in het land. Zij vragen zich daarom af in welke mate bij de ontwikkeling van een stelsel van fosfaatrechten de Staatssecretaris voornemens is met regionale verschillen rekening te houden. De aan het woord zijnde leden kunnen zich voorstellen dat gedifferentieerd wordt naar gelang de dichtheid aan melkveebedrijven in een gebied en de aanwezigheid van kwetsbare natuur. Hoe ziet de Staatssecretaris dit?

De leden van de D66-fractie vragen of de invoering van fosfaatrechten tot ongewenst neveneffect kan hebben dat melkveebedrijven jongvee afstoten en deze uit andere landen gaan importeren. Jongvee stoot immers wel fosfaat uit, maar levert nog geen melk op. Nadelig aan een dergelijke omslag zou zijn dat diertransporten over langere afstand toenemen, evenals het risico op dierziektes. Hoe wil de Staatssecretaris dit scenario ondervangen in haar voorgenomen fosfaatrechtenstelsel?

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief vooruitlopend op een wetsvoorstel tot wijziging van de Meststoffenwet ter introductie van een productiebegrenzing in de melkveehouderij in de vorm van fosfaatrechten.

Er is sprake van een moeilijke situatie in de melkveehouderij, als gevolg van lagere export naar landen als China en Rusland en hoge investeringen in extra dieren/productiecapaciteit, anticiperend op het tijdperk na de melkquotering. Vanwege de lage melkprijs is de situatie voor steeds meer melkveehouders nijpend, zeker voor hen die anticiperend op de afschaffing van de melkquotering flink hebben geïnvesteerd.

Tegelijkertijd dreigt nu een overschrijding van het nationale fosfaatproductieplafond over 2014 en 2015, waar de melkveehouderij een grote bijdrage aan levert. De dreigende overschrijding van het plafond baart de leden van de ChristenUnie-fractie zorgen, niet alleen vanwege de milieuproblematiek die daarmee gepaard gaat en de derogatie die op het spel staat, maar ook vanwege het feit dat de solidariteit binnen de sector ver te zoeken lijkt. Grote intensieve bedrijven met weinig grond komen nu in de problemen, maar tegelijkertijd dreigen de groeimogelijkheden voor de grondgebonden extensieve bedrijven ook in de knel te komen.

De leden van de ChristenUnie-fractie begrijpen dat de Staatssecretaris kiest voor een nadere regulering van de fosfaatproductie in de melkveehouderij. Deze leden hebben, gelet op de balans tussen voor- en nadelen, begrip voor het feit dat het kabinet daarbij kiest voor het instrument van fosfaatrechten. Wel hebben deze leden behoefte aan een goede argumentatie bij deze keuze, zodat de visie van het kabinet op een duurzame melkveehouderij en de uitgangspunten bij de toepassing van dit instrument helder worden. Zij vragen het kabinet dan ook de keuze voor fosfaatrechten nader te onderbouwen.

De leden van de ChristenUnie-fractie willen de Staatssecretaris een aantal aandachtspunten meegeven bij het opstellen van het wetsvoorstel. De introductie van het fosfaatrechtensysteem zou slecht kunnen uitpakken voor relatief extensieve grondgebonden bedrijven. Het is volgens deze leden dan ook van belang dat er een billijk systeem komt, waarbij recht wordt gedaan aan bedrijven die nu reeds een gezonde balans tussen grond, vee en omgeving realiseren. Deze leden vragen dan ook aan de Staatssecretaris op welke wijze grondgebonden bedrijven worden «beloond» bij de introductie van fosfaatrechten. Is zij bereid om specifieke ruimte te reserveren voor grondgebonden bedrijven die nog groeiruimte op het eigen bedrijf hebben? Is de Staatssecretaris ook bereid om te bekijken hoe een systeem van fosfaatrechten grondgebonden en extensieve groei mogelijk maakt en stimuleert?

De Staatssecretaris wil rechten toekennen op basis van het aantal gehouden stuks melkvee en jongvee. Waarom heeft de Staatssecretaris er niet voor gekozen een koppeling te leggen met de op een bedrijf aanwezige fosfaatruimte, dus met grond? Hoe komt de Staatssecretaris de extensieve bedrijven tegemoet die al hebben geïnvesteerd in groeiruimte maar deze nog niet hebben verzilverd door koeien aan te schaffen?

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen waarom is gekozen om zowel met een peildatum (2 juli 2015) als een referentiejaar (2014) te werken. Levert dit niet veel verwarring en onduidelijkheid op? Wat is de waarde van het referentiejaar 2014 als er een peildatum is van 2 juli 2015? Is er dan niet alsnog sprake van het belonen van anticiperend gedrag, aangezien melkveehouders hadden kunnen weten dat er een nadere productiebegrenzing zou komen?

Op welke wijze wil de Staatssecretaris (extensieve) grondgebonden bedrijven ontzien, indien onverhoopt tot afroaming van fosfaatrechten moet worden overgegaan teneinde het sectorplafond niet te overschrijden, zo vragen de leden van de ChristenUnie-fractie.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben een aantal specifieke vragen aan de Staatssecretaris over het fosfaatoverschot. Ten eerste, kan de Staatssecretaris aangeven hoe groot het fosfaatoverschot is dat wordt geproduceerd op melkveebedrijven die nu volgens de definitie (grondgebonden = grond in eigendom of gebruik bij het bedrijf) niet grondgebonden zijn? En kan de Staatssecretaris hierbij aangeven wat de provinciale fosfaatoverschotten zijn?

Ten tweede, kan de Staatssecretaris aangeven hoe groot de fosfaatproductie van grondgebonden melkveebedrijven is en hoe groot die kan zijn gezien de fosfaatgebruiksruimte op deze bedrijven? Wat is de niet gebruikte fosfaatruimte van deze bedrijven in de diverse provincies?

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen de Staatssecretaris te reageren op de brief van Veelzijdig Boerenland d.d. 26 augustus jl. aan haar, die in afschrift aan de Kamer is gezonden, waarin deze organisatie aangeeft dat een extensieve grondgebonden melkveehouderij een belangrijke bijdrage levert aan natuur en landschap. Is de Staatssecretaris bereid de grondgebonden melkveehouderij te stimuleren om meer aan natuur en landschap te doen? Wat vindt de Staatssecretaris in dat licht van het pleidooi dat Veelzijdig Boerenland houdt voor grondgebonden fosfaatrechten? Genoemde leden vragen de Staatssecretaris een reactie op de vier voorstellen die Veelzijdig Boerenland in de brief doet.

Voorts vragen de leden van de ChristenUnie-fractie of de voorgenomen handelbaarheid van fosfaatrechten gelet op de visie van het kabinet op een sterke en duurzame melkveehouderij een verstandig voornemen is. Leidt handelbaarheid niet tot vergelijkbare taferelen als ten tijde van de melkquotering, waardoor de kostprijs voor de melkveehouder stijgt en er veel geld uit de sector verdwijnt naar stoppende bedrijven? Welke alternatieven ziet het kabinet of aan welke nadere voorwaarden (bijvoorbeeld koppeling aan grond) denkt zij, zo vragen deze leden. Heeft zij ook overwogen om een fosfaatbank in te stellen als alternatief voor de onderlinge handelbaarheid van fosfaatrechten?

Waarom kiest de Staatssecretaris ervoor de toegekende fosfaatrechten niet (eenmalig) uitwisselbaar te laten zijn met de productierechten voor varkens en pluimvee? Wat zijn de voor- en nadelen van schotten tussen de sectoren, mede gelet op de moeilijke situatie in de varkenshouderij?

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen de Staatssecretaris naar de stand van zaken van het overleg in de regiegroep. Wanneer verwacht de Staatssecretaris een wetsvoorstel naar de Kamer te kunnen sturen?

Kan de Staatssecretaris aangeven wat de stand van zaken is rond de private afspraken over het voerspoor en de Kringloopwijze?. Hoe beoordeelt de Staatssecretaris de effectiviteit van deze maatregelen tot dusverre?

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben kennisgenomen van de brieven van de Staatssecretaris over de situatie in de melkveehouderij. Deze leden betreuren het dat de sector het fosfaatplafond overschrijdt, maar stellen ook dat het beleid en specifiek de wet Verantwoorde groei van de melkveehouderij daaraan mede heeft bijgedragen. Deze leden zien daarom aanleiding tot het stellen van vragen.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen hoe de Staatssecretaris nu terugkijkt op het wetsvoorstel, nu enkele maanden na ingang van de wet de eerste problemen zich voordoen. Is zij het met de leden van de GroenLinks-fractie eens dat er teveel vertrouwen is gegeven aan de sector?

De leden van de GroenLinks-fractie vragen aan de Staatssecretaris een overzicht met welke maatschappelijke partijen gesproken is bij de uitwerking van de opties voor het reguleren van de fosfaatproductie in de melkveehouderij.

De leden van de GroenLinks-fractie zijn van mening dat de veestapel in de intensieve veehouderij moet inkrimpen en dat er tegelijkertijd meer ruimte moet komen voor extensieve en grondgebonden boeren. Deze leden vragen aan de Staatssecretaris of zij met de uitwerking van het fosfaat-rechtenstelsel een onderscheid gaat maken tussen de intensieve melkveehouderij en extensieve, grondgebonden melkveehouderij.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen aan de Staatssecretaris wat de gevolgen zijn van een fosfaat-rechtenstelsel op het aantal boeren dat aan weidevogelbeheer doet. Kan de Staatssecretaris reageren op de analyse van de directeur van het CLM die stelt dat een fosfaat-rechtenstelsel melkveebedrijven stimuleert om te streven naar maximale fosfaatefficiëntie, wat onherroepelijk zal leiden tot intensivering en het opzeggen van beheersovereenkomsten?

De leden van de GroenLinks-fractie zijn van mening dat weidegang wettelijk zou moeten worden verankerd. Deze leden zien de weidegang jaarlijks teruglopen en zouden liever vandaag dan morgen deze trend willen keren. Voorts vragen de leden aan de Staatssecretaris of zij bereid is weidegang als criterium voor de uitgifte van fosfaatrechten op te nemen?

De leden van de GroenLinks-fractie vragen aan de Staatssecretaris nader in te gaan op de gevolgen van een fosfaat-rechtenstelsel op de weidegang, op de emissie van ammoniak en broeikasgassen.

Is de Staatssecretaris het met de leden van de GroenLinks-fractie eens dat herstel van grondgebondenheid uitgangspunt zou moeten zijn voor het beleid inzake de dierhouderij, en dat derhalve bij de uitwerking van het fosfaaten-rechtenstelsel gestuurd zou moeten worden op aspecten van grondgebondenheid?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie hebben kennisgenomen van de voorliggende brieven. Zij hebben enkele kritische vragen over de voorgestelde invoering van fosfaatrechten.

De leden van de SGP-fractie hebben enkele procedurele vragen. Kan de Staatssecretaris aangeven wanneer het wetsvoorstel ongeveer naar de Kamer gestuurd zal worden? Wanneer zou het wetsvoorstel van kracht moeten worden? De leden van de SGP-fractie willen voorkomen dat melkveehouders lang in onzekerheid blijven over de nadere invulling van het door de Staatssecretaris gewenste fosfaat-rechtensysteem. Kan de Staatssecretaris op korte termijn, zo nodig nog voor ommekomst van het wetsvoorstel, nader duiden hoe zij om wil gaan met bijvoorbeeld het afroten van fosfaatrechten en de positie van grondgebonden melkveehouders?

De voorgestelde invoering van fosfaatrechten wordt opgehangen aan het fosfaatplafond dat met de Europese Commissie in het kader van de derogatie is afgesproken. De leden van de SGP-fractie hebben enkele kritische vragen over de inhoudelijke motivering van deze afspraak. In de derogatiebeschikking staat dat productiebegrenzing en mestverwerking nodig zijn om ervoor te zorgen dat toepassing van de huidige derogatie niet leidt tot verdere intensivering. Op welke vorm van intensivering wordt hier gedoeld?

De leden van de SGP-fractie constateren dat problemen met nitraatconcentraties in grondwater zich vooral voordoen in de zuidelijke zand- en lössgebieden. In deze gebieden ligt de stikstof- en fosfaatproductie van in ieder geval de melkveehouderij ten opzichte van 2002 significant lager. Welk verband ziet de Staatssecretaris tussen het invoeren van fosfaatrechten en het aanpakken van de zuidelijke nitraatproblemen?

Ten opzichte van 2002 wordt veel meer mest verwerkt c.q. buiten de Nederlandse landbouw afgezet. In 2013 was dat ongeveer 19 miljoen kilogram fosfaat meer dan in 2002. Daarbij komt dat de komende jaren ook meer mest verplicht verwerkt zal moeten worden. Sterker nog: de Wet verantwoorde groei melkveehouderij bepaalt dat melkveebedrijven alle extra mest die ze niet op eigen grond af kunnen zetten moeten verwerken en dus buiten de Nederlandse landbouw af moeten zetten. Deze extra mineralen als gevolg van de productiegroei in de melkveehouderij komen dus niet op Nederlandse landbouwgrond terecht en dragen derhalve niet bij aan de af- en uitspoelingsproblematiek. Vindt de Staatssecretaris met de leden van de SGP-fractie dat hier in het kader van de derogatie en het fosfaatplafond meer rekening mee gehouden moet worden?

Daarnaast wijzen de leden van de SGP-fractie op de forse afname van de stikstof- en fosfaatoverschotten op de Bodembalans van het CBS. In 2002 was het stikstofoverschot op de bodem ruim 400 kilogram, in 2014 ongeveer 260 kilogram. In 2002 was het fosfaatoverschot ongeveer 70–80 kilogram, in 2014 slechts 7 kilogram. Wat betekent dit voor de noodzaak om de mestproductie te begrenzen?

Kan de Staatssecretaris aangeven op welke wijze de invoering van fosfaatrechten bijdraagt aan het aanpakken van lokale overschrijding van de nitraatnorm van 50 mg per liter?

De leden van de SGP-fractie constateren dat in de Kamerbrief niet wordt aangegeven wat de verwachte ontwikkeling van de fosfaatproductie (melkveehouderij en algemeen) de komende jaren zou zijn zonder een systeem van fosfaatrechten. In eerdere prognoses, onder meer van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), werd aangegeven dat de veehouderij tot 2020 ook zonder productierechten onder het fosfaatplafond zou kunnen blijven. Verder was vorig jaar sprake van uitzonderlijk hoge fosfaatgehalten in het ruwvoer. Ook moet rekening gehouden worden met ontwikkelingen in andere sectoren. Het is bijvoorbeeld de vraag hoe, gelet op het wegvallen van toeslagen en het ongelijke Europese speelveld, de fosfaatproductie van de kalverhouderij zich de komende jaren zal ontwikkelen. Verder willen de leden van de SGP-fractie wijzen op de remmende werking van de toenemende concurrentie om ruwvoer (PBL, 2013), op de recente afspraken over benutting van het voerspoor, op de invloed van de melkprijsontwikkeling en op de stijging van de grondprijs in de afgelopen jaren. De Staatssecretaris zou in aanvulling daarop nog kunnen kiezen voor verplichtende maatregelen met betrekking tot het voerspoor. Wil de Staatssecretaris, indien nodig op een later moment, nog met een inhoudelijke, cijfermatige analyse en inschatting van de ontwikkeling van de fosfaatproductie (melkveehouderij en algemeen) en de noodzaak om de fosfaatproductie via fosfaatrechten te reguleren, komen?

De Staatssecretaris neemt het melkveefosfaatplafond als uitgangspunt. Waarom heeft zij hiervoor gekozen? Met de Europese Commissie zijn alleen afspraken gemaakt over het totale fosfaatplafond. Waarom kijkt de Staatssecretaris niet of gelet op de ontwikkeling van de fosfaatproductie in andere sectoren en het totale fosfaatplafond een hoger fosfaatplafond mogelijk is?

Kan de Staatssecretaris een inschatting geven van de latente stalruimte en de latente plaatsingsruimte?

In de melkveehouderij zijn verschillende soorten bedrijven. Bedrijven met latente plaatsingsruimte en bedrijven met een (hoog) overschot. Bedrijven die extra grond hebben verworven alvorens extra koeien aan te houden/kopen en bedrijven die eerst extra koeien hebben aangehouden/gekocht. Bedrijven met weidegang en bedrijven zonder weidegang. Bedrijven die afgelopen jaren (flink) zijn gegroeid en bedrijven die gewacht hebben op de afschaffing van het melkquotum. Bedrijven met latente nieuwe, zwaar gefinancierde, stalruimte en bedrijven die geen stalruimte bij hebben gebouwd. Iedere ondernemer heeft vanuit zijn eigen perspectief vaak begrijpelijke keuzes gemaakt. Daarbij zijn door de overheid en sectororganisaties bepaalde verwachtingen gewekt, zoals ruimte voor grondgebonden groei. Omdat bij de voorgestelde invoering van het fosfaatrechtensysteem keuzes gemaakt moeten worden omtrent toekenning en eventuele afroaming van rechten, horen de leden van de SGP-fractie graag hoe het kabinet vanuit het oogpunt van rechtvaardigheid en duurzaamheid wil omgaan met de verschillende soorten bedrijven. Hoe kijkt zij bijvoorbeeld aan tegen de positie van bedrijven die latente plaatsingsruimte hebben en door een fosfaatrechtensysteem beperkt worden in hun ontwikkelmogelijkheden?

De Staatssecretaris kiest vooralsnog niet voor mogelijke uitwisseling van productierechten tussen de varkenshouderij en de melkveehouderij. De leden van de SGP-fractie willen wijzen op de voordelen voor de varkenshouderij (een betere marktpositie voor varkensbedrijven) en de melkveehouderij (meer speelruimte bij invoering van het fosfaatrechtensysteem). Gaat de Staatssecretaris bezien of deze voordelen niet zwaarder wegen dan mogelijke nadelen?

In 2017/2018 staan ook de productierechten voor de varkens- en pluimveehouderij weer ter discussie. Dit staat niet los van de wijze waarop met fosfaatrechten voor de melkveehouderij omgegaan wordt. Welke koers wil de Staatssecretaris varen ten aanzien van de productierechten voor de varkens- en pluimveehouderij?

In het kader van het debat over de Wet verantwoorde groei melkveehouderij heeft de Staatssecretaris toegezegd dat zij met de sector in overleg gaat over regionale kringlopen en het «meetellen» van lokale kringlopen (afzet mest in ruil voor ruwvoer) voor grondgebondenheid. De leden van de SGP-fractie horen graag wat de stand van zaken is en welke stappen gezet gaan worden.

Het fosfaatrechtensysteem zou bovenop de (nieuwe) verplichtingen van de afgelopen jaren komen, de gewone en aanvullende verwerkingsplicht en de algemene maatregel van bestuur grondgebonden groei melkveehouderij. Gaat de Staatssecretaris ook bezien of deze (bestaande) verplichtingen nog voldoende toegevoegde waarde hebben?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben met grote zorg kennisgenomen van de brief over het stelsel van fosfaatrechten. Zij constateren dat de Staatssecretaris de melkveehouderij geen strobreed in de weg legt om nog verder te groeien, zich om te vormen tot een nieuwe vorm van bioindustrie en het toch al gigantische mestoverschot nog verder te laten groeien. Zij willen hierover graag vragen voorleggen aan de Staatssecretaris.

De leden van de PvdD-fractie zijn verbaasd dat de Staatssecretaris steeds meer de weg van de industrialisering en schaalvergroting inslaat ondanks haar eigen uitspraak dat verdere industrialisering in de veehouderij onwenselijk is (zie <http://drimble.nl/economie/25483722/dijksma-tegen-verdere-industrialisatie-intensieve-veehouderij.html>). Het huidige plan tot invoering van fosfaatrechten past volgens de leden van de PvdD-fractie in een beleid waarin nog steeds gekozen wordt voor groot, groter, grootst. Melkveehouders met de grootste ellebogen komen als winnaar uit de bus, ondanks alle toezeggingen van de Staatssecretaris dat anticiperend gedrag van grote groeiers niet beloond zou worden. Waarom? De Staatssecretaris heeft dovemansoren gehad voor waarschuwingen vanuit wetenschappelijke instituten zoals het PBL en het CLM. De Staatssecretaris heeft het herhaaldelijk oproepen tot ingrijpen genegeerd en het gevolg is dat we nu door het fosfaatplafond van de melkveehouders zijn. En nu zitten we met schadelijke gevolgen voor het milieu, de dieren maar ook voor de melkveehouders die nu in financiële problemen zitten. Dit had allemaal voorkomen kunnen worden als de Staatssecretaris eerder een actief en sturend beleid had gevoerd. Kan de Staatssecretaris ook bevestigen dat we door het gehele fosfaatplafond heen zijn geschoten?

Door de gekozen peildata worden megabedrijven beloond en worden de melkveehouders die zich aan de regels gehouden hebben gedupeerd. Met de komst van fosfaatrechten worden extensievere melkveehouders benadeeld, ten opzichte van de grote groeiers.

Alleen de introductie van systematiek op basis van graasdierenheden, waarbij weidegang, grondgebondenheid, gesloten kringlopen en een stop aan verdere opvoering van melkproductie per koe, zal de sector toekomstbestendig houden en borgt het welzijn van zowel dier als mens. De leden van de PvdD-fractie pleiten daarom nogmaals voor invoering van dit systeem. Nu de Staatssecretaris moet ingrijpen omdat alle beloften van de sector om zelf de groei van de melkveehouderij in Nederland tegen te gaan, zijn geschonden, is de tijd meer dan rijp voor invoering van dit systeem. Graag een reactie.

Zorgelijk vinden de leden van de PvdD-fractie de trend dat boeren op dit moment bezig zijn met het afstoten van jongvee. Veel melkveehouders hebben grote aantallen kalfjes met de gedachte dat deze op termijn bij zouden dragen aan een toenemende melkproductie. Deze kalfjes zijn op dit moment «economisch niet rendabel». Boeren zitten financieel in de knel en zijn onzeker over de toekomst. Het afstoten van massale aantallen kalfjes zorgt voor een enorme toename aan diertransporten en is slecht voor het dierenwelzijn. Daarbij sluit het aan op de eerdere constatering van de heer Jan Douwe van der Ploeg in Zembla (d.d. 27-05-2015) dat koeien wegwerpartikelen zijn geworden. Hoe beoordeelt de Staatssecretaris de ontwikkeling rondom de kalfjes in de melkveehouderij en kan zij alsnog bevestigen dat koeien en kalfjes inderdaad gedegeneerd zijn tot wegwerpartikelen? Wat gaat zij concreet hieraan doen?

Hoe beoordeelt de Staatssecretaris de geplande embryofabriek in Wichmond? Honderden koeien zullen hier kunstmatig bevrucht worden. De ongeboren embryo's zullen hierna uit de moederkoe gehaald worden om vervolgens getransporteerd te worden naar een gigafabriek in Brazilië. Hoe beoordeelt de Staatssecretaris dit onnatuurlijke geknutsel aan dieren en diens zwangerschappen? De leden van PvdD-fractie vinden het zorgwekkend dat de Staatssecretaris met haar beleid dit soort onethische en ongewilde ontwikkelingen toestaat. Burgers, politiek, overheden maar ook de Land- en Tuinbouworganisatie (LTO) hebben deze ontwikkeling negatief en onwenselijk genoemd en toch weigert de Staatssecretaris om zich actief in te zetten voor een oplossing die daadwerkelijk werkt. Een norm stellen aan dieraantallen door bijvoorbeeld graasdierenheden is de enige oplossing die negatieve gevolgen van de vee-industrie voor dierenwelzijn, natuur en milieu kan indammen. Een wet dieraantallen of een fosfaatrechtenstelsel zijn niet meer dan een groen sausje over een onzalig beleid voor een ziekmakend systeem. Graag een reactie

De Staatssecretaris geeft in haar brief aan dat zij niet gekozen heeft voor een systematiek op basis van diereenheden. Zij beargumenteert dat deze systematiek schadelijk kan zijn voor het dierenwelzijn aangezien boeren dan individuele koeien zullen uitmelken om zo tot een maximale economische omzet te komen. De leden van de PvdD-fractie constateren dat dit uitmelken van koeien al de orde van de dag is en dat dit binnen een stelsel van fosfaatrechten niet anders zal zijn. Melkveehouders zijn gericht op een zo hoog mogelijke productie en zullen binnen elke systematiek zoveel mogelijk melk uit hun koeien proberen te halen. Koeien worden hier immers ook al selectief op gefokt. Volgens het wetenschappelijk panel van de European Food and Safety Authority (EFSA), is het selectief fokken voor een hoge melkgift zelfs de belangrijkste oorzaak van gezondheidsproblemen. De wetenschappers melden een verhoogde kans op kreupelheid, op uierontsteking, op onvruchtbaarheid en op stofwisselingsstoornissen en melkziekte. De Gezondheidsdienst voor Dieren meldt zorgwekkende berichten over ischemische speennecrose. Deelt de Staatssecretaris de mening van de leden van de PvdD-fractie dat deze wijze van omgang met dieren niet past binnen een robuuste en duurzame veehouderij? Is de Staatssecretaris bereid om extra maatregelen te treffen zodat een koe niet langer meer gezien wordt als een melkmachine? Graag een reactie.

De leden van de fractie van de PvdD hebben kennisgenomen dat Friesland Campina in de eerste 6 maanden van 2015 een winst behaalde van 192 miljoen euro; 85% meer dan het jaar ervoor. Kan de Staatssecretaris aangeven hoe deze forse winst zich verhoudt tot de financiële crisis waar de melkveehouders zich nu in bevinden? In hoeverre is het, binnen deze context, gerechtvaardigd dat grootgrutters als Friesland Campina miljoenen winst boeken terwijl de belastingbetaler moet opdraaien voor de onverzadigde uitbreidingsdrang van boeren? Graag een reactie.

II Antwoord / Reactie van de Staatssecretaris

III Volledige agenda

Productiebegrenzende maatregelen in de melkveehouderij, brief regering d.d. 02-07-2015, Staatssecretaris van Economische Zaken, S.A.M. Dijkma, Kamerstuk 33 979, nr. 98

De gevolgen van de stijging van de Nederlandse melkproductie, brief regering d.d. 14-07-2015, Staatssecretaris van Economische Zaken, S.A.M. Dijkma, Kamerstuk 33 979, nr. 99

Aanbieding van de negende derogatierapportage zoals die naar de Europese Commissie is verzonden, brief regering d.d. 14-07-2015, Staatssecretaris van Economische Zaken, S.A.M. Dijksma, Kamerstuk 33 037, nr. 157

Tweede prognose van het CBS van de fosfaatproductie van de Nederlandse veehouderij over het jaar 2014, brief regering d.d. 01-06-2015, Staatssecretaris van Economische Zaken, S.A.M. Dijksma, Kamerstuk 33 979, nr. 96